

25.11.22

9-Б

Історія України

вч. Рзаєва Н.О.

Тема: Початок національного відродження на західноукраїнських землях. Діяльність «Руської трійці».

Мета уроку: пояснювати, у яких формах відбувалося поширення ідей Просвітництва на західноукраїнських землях; характеризувати події, пов'язані з початком українського національного відродження на Закарпатті та у Східній Галичині; розкривати значення діяльності «Руської трійці» для українського руху; виховувати почуття поваги до минулого Батьківщини.

1.Опрацюйте опорний конспект:

Наприкінці XVIII — у першій третині XIX ст. на західноукраїнських землях, як і у Наддніпрянщині, розпочалося українське національне відродження. Цей процес започаткований на Закарпатті, а в перші десятиліття XIX ст. поширився у Східній Галичині. В обох регіонах він був пов'язаний із просвітницькою діяльністю місцевого греко-католицького духовництва. У Північній Буковині українське національне відродження розпочалося у другій половині XIX ст. Діячів національного відродження на західноукраїнських землях прийнято називати будителями.

Поширення ідей просвітництва

- 80 роки XVIII ст. — центром просвітницької діяльності був Львівський університет, де працював П.Лодій, який в праці «Ономастикон» пропагував освіту українською мовою, , передбачав розквіт в Україні науки та мистецтва.
- 90 роки XVIII ст. — просвітницький центр при Ужгородській семінарії, де працювали історик Закарпаття І.Базилевич -«Короткий нарис фундації Федора Корятовича» , та автор граматики української мови М.Лучкай - «Грамматика слов'яно-руська: або старослов'янська і теперішня, поширена у карпатських горах, малоросійська мова, що є живим її діалектом» (1830 р.). Він також видав «Історію карпатських русинів» в 6 томах.
- 40-60 рр. XIX ст. — на Закарпатті відбувалась просвітницька діяльність О.Духновича, який писав свої твори на «язичії» та російській мові. Мав москвофільські погляди. Писав книги, видавав «Церковный Вестник для русинов Австрийской державы», заснував 1850 р. у Пряшеві «Литературное заведение», а в 1862 р. - освітньо-допомогове товариство «Общество св. Йоанна Хрестителя»

І.Базилевич

О.Духнович

Будителі (чеськ. buditele, словац. buditelia, словен. buditelj, болг. будители, буквально — «ті, хто пробуджують», «пробудильники») — діячі національного відродження слов'янських народів, національно свідомі інтелігенція у болгарських, чеських, словацьких, словенських і західноукраїнських землях.

На Закарпатті наприкінці XVIII ст. центром русинського національного відродження стала Мукачівська греко-католицька єпархія. Такої ролі вона набула за часів діяльності єпископа Андрія Бачинського (1772-1809 рр.).

Проявами національного пробудження Закарпаття стало зростання потягу до знань. У той час у краї при церковних громадах було створено приблизно 300 початкових шкіл. Найталановитіші представники закарпатської молоді здобули освіту у провідних європейських університетах і стали відомими вченими. Серед них були Петро Лодій, Іван Орлай, Михайло Поп-Лучкай та ін. Поява цієї плеяди стала свідченням потенційних можливостей карпатських русинів, які завдяки доволі сприятливим умовам національно-культурного відродження дали стільки талантів.

У 30-40-ві рр. XIX ст. українське національне відродження у Західній Україні почало переходити від фольклорно-етнографічного до культурницько-літературного етапу. Центром нового етапу стає Львів. Його уособленням стала діяльність «Руської трійці» — утвореного у Львові культурно-просвітницького угруповання зі студентів семінарії та університету, що діяло в 1833-1837 рр.

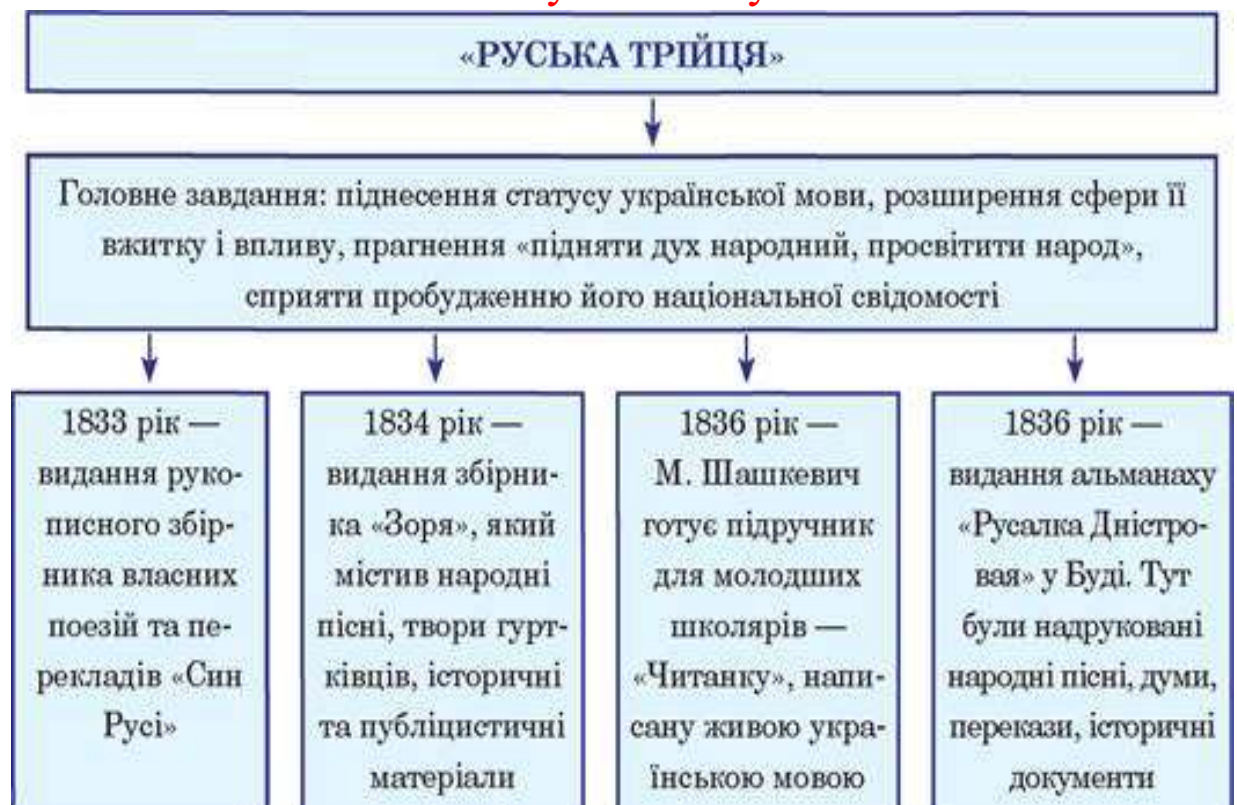

«Руською трійцею» семінаристи називали трьох друзів, об'єднаних спільними поглядами, — Маркіяна Шашкевича (1811-1843), Івана Вагилевича (1811—1866) та Якова Головацького (1814-1888). Натхненником і душею цього гурту був М. Шашкевич. На другому році навчання у семінарії він заприятелював із І. Вагилевичем та М. Головацьким. Поступово навколо них об'єдналося близько 20-ти однодумців. Основну увагу «трійчани» приділяли творенню на базі русинської народної мови літературної української.

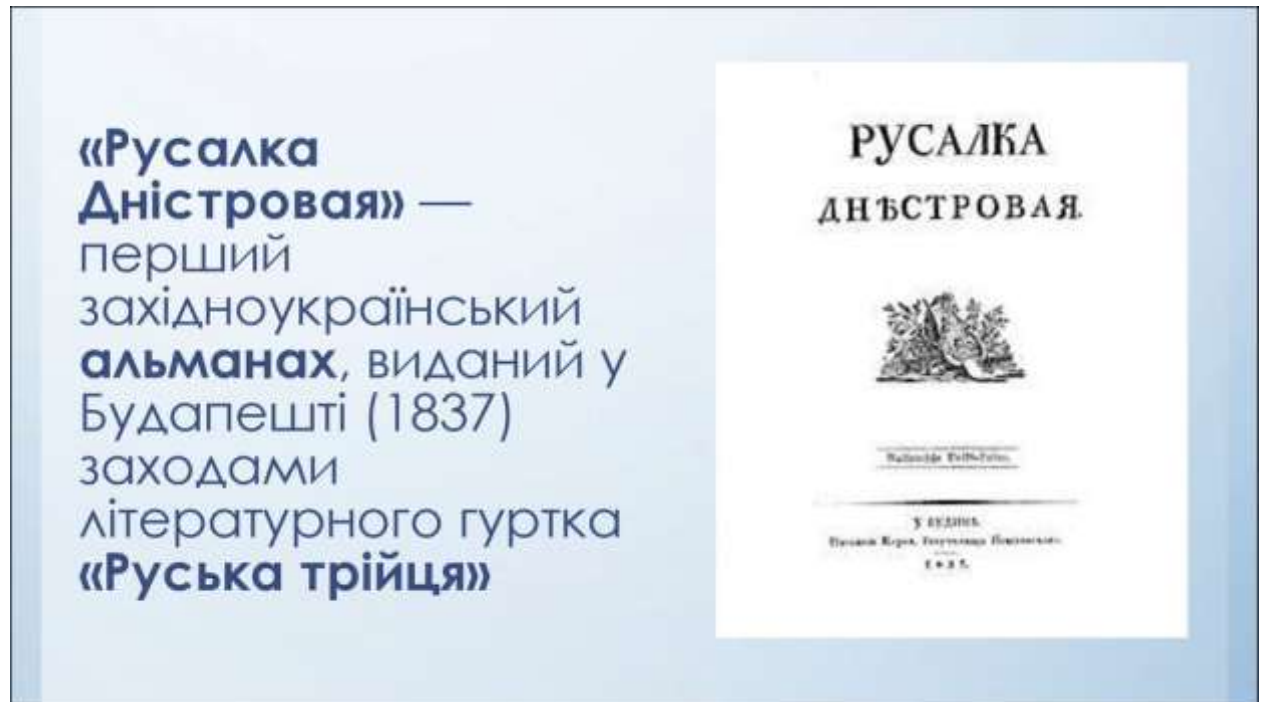
У 1836 р. М. Шашкевич, аби довести, що українською мовою можна проголошувати богословські ідеї, уперше в історії Східної Галичини виступив нею із промовою в музеї семінарії перед духівництвом і гостями. Відтоді вживання української мови у публічному спілкуванні, виступах стало здобувати дедалі більше прихильників.

Проголосивши ці ідеї, члени «Руської трійці» за короткий історичний термін зуміли перейти від популяризації української мови до спроб сформулювати нові орієнтири для боротьби за національне визволення галицьких русинів. Видання альманаху було заборонено цензурою. Діяльністю гуртка зацікавилася поліція. Проте «трійчани» не припинили своєї діяльності. Вони вилучили зі збірки «Зоря» твори, які дратували цензорів, змінили її назву на «Русалка Дністровая» і знову спробували видати.

Занотуйте схему в зошит

Яків Головацький домовився зі своїми друзями, прибічниками слов'янського відродження (хорватами, чехами, словаками, сербами), про видання «Русалки Дністрової» в Буді (столиці тодішньої Угорщини, що входила до складу Австрійської імперії) накладом 1 тис. примірників. У 1836 р. альманах було видано. Проте влада заборонила його поширювати. Увесь наклад «Русалки Дністрової» було конфісковано. Врятувати пощастило лише 200 примірників, які «трійчани» встигли розпродати, подарувати друзям або залишити собі. Упорядників та авторів альманаху влада притягла до відповідальності за небезпечну для держави діяльність. Гурток «Руська трійця» саморозпустився.

2. Перегляньте відео: <https://youtu.be/qhrzhChigTM>

3. Домашнє завдання: прочитати пар. 10. Записати схему «Діяльність Руської трійці».

Завдання надсилайте на освітню платформу Human, вайбер 097-880-70-81, або на ел. адресу nataliarzaeva5@gmail.com